

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 161/04-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Eduarda Bárányu a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka na verejnom zasadnutí 6. októbra 2004 prerokoval sťažnosť Ing. Jána Jesenského, bytom H., zastúpeného advokátom JUDr. J. K., Advokátska kancelária, H., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Okresným súdom Humenné v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 395/99, a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Humenné v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 395/99 porušil základné právo Ing. Jána Jesenského na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Humenné v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 395/99 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. Jánovi Jesenskému p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 (slovom desaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Humenné p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Humenné je p o v i n n ý zaplatiť náhradu trov konania Ing. Jána Jesenského v sume 3 000 Sk (slovom tritisíc slovenských korún) jeho právnomu zástupcovi JUDr. J. K., Advokátska kancelária, H.

5. Sťažnosti Ing. Jána Jesenského vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. mája 2004 doručená sťažnosť Ing. Jána Jesenského, bytom H. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. K., Advokátska kancelária, H., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Okresným súdom Humenné (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 395/99.

Sťažovateľ uviedol, že žalobným návrhom z 24. augusta 1998 sa Prvá komunálna banka, a. s., so sídlom v Žiline (ďalej len „žalobkyňa“), od neho dožadovala peňažného plnenia. Napriek tomu, že v podstate ide o absolútne jednoduchý spor, v ktorom napriek niekoľkým výzvam žalobkyňa nepreukázala svoju aktívnu legitimáciu, okresný súd vo veci nekoná, čo má pre sťažovateľa traumatizujúce následky.

Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd rozhodol nálezom, že:

„1. Okresný súd v Humennom v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 395/99 porušil právo sťažovateľa..., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené mu v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky,

2. Okresnému súdu v Humennom v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 395/99 sa prikazuje konať vo veci bez zbytočných prietáhov,

3. Sťažovateľovi... priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 500 000.- Sk...,

4. Právnomu zástupcovi sťažovateľa... priznáva sa náhrada súdnych trov vo výške 3 000.- Sk..., resp. odmena právneho zástupcu.“

Ústavný súd sťažnosť uznesením č. k. III. ÚS 161/04-6 z 19. mája 2004 prijal na ďalšie konanie.

Sťažovateľ v liste z 31. augusta 2004 uviedol, že trvá na ústnom prejednaní veci.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci vyjadril predseda okresného súdu, ktorý uviedol, že žalobkyňa 9. septembra 1998 podala proti sťažovateľovi návrh na vydanie platobného rozkazu, ktorý bol vydaný 16. decembra 1998 pod sp. zn. Ro 2527/98. Keďže sťažovateľ podal proti nemu odpor, vec bola 17. decembra 1999 prevedená do registra „C“ a pridelená zákonnej sudkyňi. Sudkyňa vo veci konala a na pojednávaní 24. februára 2000 vypočula žalovaného (v konaní pred ústavným súdom sťažovateľa), ktorý vzniesol niekoľko výhrad k žalobe, ktoré museli byť v ďalšom konaní predmetom šetrenia a dokazovania. Sudkyňa ďalej vykonávala šetrenia a vyzvala účastníkov konania, aby predložili doklady. Najmä žalobkyňa mala dokladovať prechod práv a povinností v priebehu sporu na viaceré spoločnosti. Z hľadiska predmetu sporu ide o nepochybne jednoduchšiu právnu problematiku, ktorá mohla byť vyriešená skôr aj pričinením sa účastníkov konania, ak by k vyriešeniu sporu aktívne pristupovali a včas reagovali na výzvy okresného súdu.

Predseda okresného súdu nesúhlasí s návrhom sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 500 000 Sk za porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prier'ahov, pretože v tomto konaní sťažovateľ vôbec nebol traumatizovaný a poškodený, ako to uvádza vo svojej sťažnosti. Poukázal na predmet sporu, kde ide o žalobu o 900 Sk s príslušenstvom, pričom sťažovateľ sa vo svojej výpovedi pred okresným súdom 17. októbra 2003 priznal, že v priebehu súdneho konania mu bol vyplatený dlhopis, avšak napriek tomu odmietol zaplatenie pohľadávky voči žalobkyňi v sume 900 Sk s príslušenstvom. Podanie sťažovateľa považuje predseda okresného súdu za tendenčné a motivované získaním finančných prostriedkov, keďže v inom prípade už bol voči okresnému súdu úspešný. Okresný súd netrval na ústnom prejednaní veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania, z prednesov sťažovateľa na ústnom verejnom zasadnutí senátu 6. októbra 2004 a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci:

Návrhom na vydanie platobného rozkazu sa žalobkyňa domáhala plnenia od sťažovateľa. K návrhu boli priložené aj prílohy na preukázanie uvedených tvrdení. Návrh bol podaný 9. septembra 1998 a veci bola pridelená sp. zn. Ro 2527/98.

Dňa 26. októbra 1998 okresný súd vyzval žalobkyňu na zaplatenie súdneho poplatku, ktorý bol uhradený 27. novembra 1998.

Dňa 21. januára 1999 sťažovateľ podal odpor proti platobnému rozkazu (č. 1. 12 spisu).

Dňa 10. marca 1999 bol vydaný pokyn previesť vec do registra „C“, sťažovateľ bol vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku za odpor a bolo vyžiadané vyjadrenie žalobkyne k tvrdeniam sťažovateľa, a to v lehote 10 dní.

Dňa 12. marca 1999 okresný súd vydal uznesenie o určení súdneho poplatku.

Dňa 24. marca 1999 sa navrhovateľ vyjadril k podanému odporu.

Dňa 17. januára 2000 okresný súd nariadil pojednávanie na 24. február 2000.

Dňa 27. januára 2000 právny zástupca žalobkyne ospravedlnil svoju neúčast' na pojednávaní.

Dňa 24. februára 2000 sa konalo pojednávanie za účasti sťažovateľa, ktorý bol vypočutý, a pojednávanie bolo odročené na neurčito.

Dňa 22. marca 2000 zákonná sudkyňa vydala pokyn kancelárii na doručenie zápisnice o pojednávaní žalobkyne s tým, aby doložila doklady.

Dňa 4. mája 2000 sa žalobkyňa vyjadrila k tvrdeniam sťažovateľa a predložila požadované doklady.

Dňa 19. septembra 2000 dala zákonná sudkyňa pokyn uložiť spis na lehotu 2 mesiacov z dôvodu sťahovania okresného súdu.

Dňa 30. januára 2001 okresný súd vyžiadal od žalobkyne ďalšie doklady a určil jej lehotu 30 dní.

Dňa 24. októbra 2001 vydala zákonná sudkyňa pokyn kancelárii pripojiť spis sp. zn. 11 C 2097/99.

Dňa 3. septembra 2003 okresný súd nariadil pojednávanie na 17. október 2003.

Dňa 1. októbra 2003 sa opätovne ospravedlnil právny zástupca žalobkyne.

Dňa 17. októbra 2003 sa sťažovateľ zúčastnil pojednávania, ktoré bolo odročené na 31. október 2003.

Dňa 21. októbra 2003 okresný súd vyzval žalobkyňu na predloženie dokladu o postúpení pohľadávky.

Dňa 21. októbra 2003 sa k veci vyjadril sťažovateľ.

Dňa 31. októbra 2003 právny zástupca žalobkyne opätovne ospravedlnil svoju neúčasť na pojednávaní a v ten istý deň predložil súdu požadované doklady (č. l. 34 – 38 spisu).

Dňa 31. októbra 2003 sa sťažovateľ zúčastnil pojednávania, ktoré bolo odročené na neurčito pre neúčasť právneho zástupcu žalobkyne.

Dňa 21. novembra 2003 okresný súd opätovne upozornil žalobkyňu, že chýba jej návrh podľa § 92 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (č. l. 42).

Dňa 24. novembra 2003 sťažovateľ podal okresnému súdu žiadosť o určenie termínu pojednávania.

Dňa 2. februára 2004 okresný súd urgoval žalobkyňu, aby splnila výzvu z 21. novembra 2003. Takúto urgenciu opakoval aj 2. marca 2004, kde určil novú lehotu 10 dní.

Dňa 24. marca 2004 žalobkyňa navrhla zmenu účastníkov v konaní, ktorú okresný súd uznesením zo 6. mája 2004 pripustil (č. l. 48 – 49 spisu) a zároveň nariadil termín pojednávania na 27. máj 2004.

Dňa 12. mája 2004 sťažovateľ podal opravný prostriedok proti uzneseniu o pripustení zmeny účastníka a následne okresný súd 18. mája 2004 zrušil termín pojednávania stanoveného na 27. máj 2004.

Dňa 19. mája 2004 žalobkyňa opätovne ospravedlnila svoju neúčasť na pojednávaní.

Dňa 27. mája 2004 sa konalo pojednávanie za účasti sťažovateľa, ktoré bolo odročené na neurčito a spis bol 2. júna 2004 predložený Krajskému súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“).

Dňa 23. júna 2004 sťažovateľ vzal späť odvolanie.

Dňa 5. augusta 2004 krajský súd konanie o odvolaní sp. zn. 1 Co 73/04 zastavil.

Dňa 10. augusta 2004 okresný súd nariadil pojednávanie na 31. august 2004.

Na verejnom zasadnutí senátu 6. októbra 2004 sťažovateľ predniesol svoje stanovisko v súlade so svojimi písomnými podaniami a zotrval aj na záverečnom návrhu v súlade s písomným petitom.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ako to vyplýva z ustálenej judikatúry ústavného súdu, je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdneho orgánu, pričom k naplneniu tohto práva dochádza v zásade až právoplatným súdnym rozhodnutím. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (III. ÚS 173/03).

Otázku existencie zbytočných priet'ahov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníka konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (napr. I. ÚS 3/02, III. ÚS 144/03).

A) Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je návrh na vrátenie vyplatenej čiastky (900 Sk s príslušenstvom) za účasť v 2. vlne kupónovej privatizácie. Zhodne s názorom sťažovateľa a predsedu okresného súdu musí i ústavný súd zaujať názor, že ide o nenáročný spor, ktorý nenastoluje právnu ani skutkovú obťažnosť.

B) Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa, ten vždy reagoval na požiadavky okresného súdu včas a vždy sa zúčastnil pojednávaní. Opačne, žalobkyňa sa ani raz pojednávania nezúčastnila (vždy sa ospravedlnila) a požadované doklady predkladala až po opakovaných výzvach.

C) Pokiaľ ide o tretie hodnotiace kritérium, uplatnením ktorého ústavný súd zisťuje, či došlo k porušeniu základného práva účastníka na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, musí ústavný súd konštatovať viacero období nečinnosti, ktoré mali výrazný vplyv na doterajšiu dĺžku konania. Ide o obdobie od 24. marca 1999, keď okresnému súdu bolo doručené vyjadrenie sťažovateľa k žalobe, do 17. januára 2000, keď nariadil vo veci pojednávanie, t. j. po viac ako 9 mesiacoch, obdobie od 30. januára 2001, keď opätovne vyžiadal dôkazy, do 24. októbra 2001, keď k veci pripojil iný civilný spis (sp. zn. 11 C 2097/99), t. j. 9 mesiacov, a o obdobie od tohto úkonu, v rámci ktorého nariadil pojednávanie až 3. septembra 2003, t. j. 22 mesiacov. Celkové prietahy vo veci boli teda 40 mesiacov.

Na tomto mieste je potrebné podrobiť kritike aj neefektívne úkony okresného súdu, najmä opakované vyzývanie žalobkyne, aby preukázala svoju aktívnu legitimáciu, bez použitia iných možností podľa Občianskeho súdneho poriadku (pokuty, zastavenia konania), ktoré mali tiež význam pri vzniknutom stave konania. Nečinnosť okresného súdu v označených obdobiach bez toho, aby jeho postupu bránili zákonné prekážky, je potrebné považovať za zbytočné prietahy v konaní v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Sťažovateľ v petite návrhu takýto výrok navrhol. Keďže k porušeniu práv sťažovateľa došlo nečinnosťou okresného súdu, ústavný súd mu prikázal, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku nálezu).

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiada o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 500 000 Sk z dôvodu pretrvávajúcej psychickej traumy z konania okresného súdu.

Predseda okresného súdu vidí v požadovanej čiastke snahu po nadmernom finančnom zisku.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho základné práva a slobody boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Pretože porušenie základného práva sťažovateľa, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť obnovením stavu pred jeho porušením a výrok ústavného súdu deklarujúci toto porušenie nepovažoval ústavný súd za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku nálezu). Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sťažovateľovi sumu 10 000 Sk. Táto suma zohľadňuje dĺžku zbytočných prietáhov v konaní, ale i predmet sporu. Ústavný súd berie do úvahy aj tú skutočnosť, že prebiehajúce súdne konanie môže vzbudiť u sťažovateľa pocit právnej neistoty a straty dôvery v rýchle a efektívne rozhodovanie súdu.

Vo zvyšnej časti ústavný súd návrhu na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadal priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom vo výške 3 000 Sk.

Ústavný súd pri rozhodovaní o požadovanej náhrade trov vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 13 ods. 8 prvej vety, § 16 ods. 1 písm. a) a c), § 17 ods. 3 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb.

Predmetom konania pred ústavným súdom o sťažnosti v zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy je ochrana základných ľudských práv a slobôd. Predmet tohto konania je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadost'účením alebo s hodnotou predmetu sporu, o ktorom sa koná pred všeobecným súdom (III. ÚS 34/03, I. ÚS 129/03).

Ústavný súd konštatuje, že právnemu zástupcovi sťažovateľa prináleží odmena za tri úkony právnej služby, čo predstavuje sumu 4 534 Sk za jeden úkon a hodnotu režijného paušálu 136 Sk. Požadovaná čiastka je 3 000 Sk. Ústavný súd dospel k záveru, že uplatnená náhrada trov konania z hľadiska ich výšky neodporuje platným predpisom, a preto rozhodol priznať ich v celej výške uplatnenej právny zástupcom sťažovateľa (bod 4 výroku nálezu).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. októbra 2004